

გ ა ზ ი თ ი ლ ი რ ს			
თვე	მან.	თვე	მან.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი — ერთი შაჰრი

ივერია

გაზუთის დასავლეთ და ცენტრალურ ნაწილებში დასახლებული უნდა მივიჩნიოთ: თითონ რუდიკიას, ვეიკოში, ავჭალის ქუჩაზე, ვარანოვის ძველი პირდაპირ, თვ. გრუზინისკის სახლებში; წერეთლის გამაგრებული საზოგადოების განვითარების, სავაჭრო-საწარმოო განვითარების, სსხლის ქუჩაზე.
ფაქტი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრუქტურა რვა კაციანი.

1877—1892

საქალაქიკო და სალიტერატურული გაზეთი

1877—1892

დღესასწაულის გამო შემდეგი ნომერი გამოვა ოთხშაბათს, 8 იანვარს

ორშაბათს, იანვრის 6-ს 1892 წ.

ტფილისის „კრუეკის“ დაბაზში გამართული იქნება

ბ ე ლ ი

ტფილისის სათავადაზნაურო სასწავლებლის სასწავლებლო დასაწყისი საღამოს 9 საათზე.

ფასი ბილეთისა 2 მან.

ქალებს შეუძლიანთ გულ-ამოუკრელის კაბითაც დაესწონენ.

ბილეთები ისყიდება „კრუეკის“ შეიქცარათს.

(3—3)

ტფილისის სათავადაზნაურო საავადმყოფო-მამული ბანკის გამგეობა საყოველთაოდ აუწყებს, რომ იანვრის 7-ს დანიშნული კრება ვაჭრობა ქრება ეკატერინა ვიორგის ასულის ვახუშტის მამულისა, რომელიც 14 და 28 დეკემბერს 1891 წ. მომხდარ ვაჭრობის დროს ბანკს ღირდა. ეს მამული არის ტფილისის გუბერნიის, თელავის მაზრის სოფლის კონდოლოში. ხსენებული მამული სახანავი მიწები და ტყე ზომით 308 დსეტ-555 ოთხ-კუთხე საყენი. ამ მამულს ვალი აქვს 2.710 მ. 85 კ. და ღირსეული შემოსტანიც 261 მ. 68 კ., სულ 2972 მან. 53 კ. და ვაჭრობაც აქედან დაიწყება. მყიდველმა ვაჭრობის წინადადება შემოიტანოს დარჩენილი გარდასახალი, ხოლო ძირის ვალი-ი შეიძლება თითონ დაიწეროს. ვაჭრობა დაიწყება დილის 11 საათზე.

წლიური სასოფლო-კრება
ქართული შორის წერეთლის გამაგრებული საზოგადოების წევრთა, თანხმად საზოგადოების წესდების მე-11 §-სა, დანიშნულია ამ წლის იანვრის 19, დილის 10 საათზე, სათავადაზნაურო ბანკის დაბაზში. კრებამ უნდა განიხილოს შემდეგი საგნები:

ა) ანგარიში საზოგადოების გამგეობის მოქმედების 1-ლ სექტემბრიდან 1890 წლისა 1-ლ სექტემბრამდე 1891 წლისა, ბ) მოხსენება საზოგადოებრივი ხარჯ-ალრიცხვის შესახებ, 1890/91 წლისათვის, გ) არჩევანი საზოგადოების ახლის წევრებისა. დ) გამგეობის ახლის წევრების არჩევა.

სახალწლო მიღობა

(გამოცანები)

დაბერებული როსტომი, ახვარია ჰილდეს ვეღრა, მინც ვერ მოვა იმასთან ბეგრი ჰაბუკი ჰეგებარა.

დაბერებული როსტომი, გულზე დასმინი იანი, იმან გაფანტა სიბნელე, დღე გაგვიტოვა მზიანი.

აკია კაცად ცნობილი, ყველა შეხედული პირშია, იმისკენ მივსწრაფებთ ტანჯვა და გასაკრშია, მინც ემდურით ზურგს უკან, — ეს ქართველური გეგია, იმან ჩაეყარა ბურანში ხალხი ნამყოფი ძილშია; კერად ის მხურავ ჩვენს ერსა, ზოგადაც უღდა ძირშია.

შვილი არის ტრედიოთ ზარმაციობის მტრია, შური, მტრობა ქართული მის გულს არა სწევია, თუმცა ჩვენში ტრაილებს, საოცრის წლის ბერია. მის შრომას ნუ ვივიწყებთ, ბეგრი რამ უწერია, ჩენთა წყლულთა მოზარე, ჩუმად ცრემლის მივრელია, ჩენი ნაკლი სულ იტყოს, პირუთენელი მიტყელია.

ემი უკუღმა მობრუნდა, ბედმა უმუხტოა ტილმა, ლხბტი დავიკრა თავშია სოფლის უკუღმა ტრაილმა. გულზე დასაო მეც დლი ვეკაცო, შენმა ზიანმა. ცრემლი მოვიღწეა ცოცხალსა შენმა სამშობლომ მთიანმა. არ დაივიწყებს შენს ღვწულსა შენი ტყუანა სნეული, — არ ამოშრება გულიდამ ცრემლები გამოწვეული, შენის სიღვრით აღძრული სისხლ-კრემლით დაწვეული. უერთოდ არ ჩაეგება ფრანგული ამოწვეული. მიიღე ესე შირი გულ-ბრაზად შამოწვეული..

სათვალავში ურევინარ, შენც გახვალდი ისინებში, ქორებით და ტყუილებით გულდასაით იტენებში. სინართისთვის წამებულთა, იტყინებში, იგვემებში. ზარაქია, შხს არ იტყვ, გამოსდინარ, იბერებში.

მე თქვენი როდი მჯავრებებს პრანკვა-გრებებს, ჩაქმა-ბურვავ, თუნდ სულ ატურნურად იქეცით, ხოლოდ ერთი გქონდესთ ზრუნვა: მომავლისა გემონდესთ, შვილი არ გიღწენან დედებს მღურვავ;

შვილი სამღურავს გვერდზე უღდა ისტორიის წყველა-კრულვა.

მეცნიერი კაცი ხარ, უნდა იყო ღირსი. „კატალოგს“ გაუფრთხილდი, არ მოეცე ხიჯადა. საქმე არ გავიფიქრო, გიკრობთ კი ბიკადა. სასარგებლოს ვასწავლის, ვინც რომ გიღდა კრიკადა.

ქალია, მაგრამ ქალობა მის რაღის უშლის წერასა, ღვაწლი მიუძღვის საფასი, ვერ ვუკვირებთ ვერასა. ესწრაფვის გულ-აგნებელი დობალებულია შევლასა, შესტრფის და სწალობს კიდევაც მშობლის ენის კერასა.

კილამ მოვიდა ფრინველი, ტუბილს მეუბნება პანგებსა: „ახალ მოღურის მეტრდით გვიხანჯებენ ბაღლებსა, ცოცხლებს საბარეს უთხრინად დედებს აცემენთ თაღებებსა; ანდრძი პესტალიცისა გაუთელით ძაღლებსა!“

შოლოდ იშრომოს იმანა, არას დაგიდევს სახელსა, ქართლის გულის მექონე პირდაპირ გეტყვის სათქმელსა, არ გეცქევა, თუ შეგვდა ქეიფსა და სასმელ-საქმელსა, არც დაგიზოგავს, თუ ღირს ხარ, გაიგებს გუნდრუქს და საქმელსა.

კაცი თითქოს ჰქვას იმეგებს, აყუდულა სარკითა, როდი იშლის, კორტიკაობს, ტეტეკაანთ რაღილითა. ქართულია, ქართულს სწევლის, რუსულად სწერის წყალივითა. მის რწყენას ვერ გამოარკვევ ნახელს დო და მხალივითა.

იმით გვეწყება, არ ვინახავთ ამ კაცს გველის თვალივითა.

გვიწერენ ახალს მცნებასა: „ასე ასწავლეთ, ესე!“ რაც მავით ბაღლებს ერგება, ისე უნდა დავიკვეთო. მაგ მეტრდის მამონ მივიღებთ, როს ვირი ვავა ხეწო! ჩონ მიგვეყვართ, სათათა, უნდა დავგვრებთ კლდეზეო?!
N N

ასალი ამბავი

* გუშინ-წინ, ამ თვის 3, კავკასიის მთავარ-მართველმა გენერალ-ადიუტანტმა შერენბერგმა სასახლეში ოფიციალური ბალი გამართა, რომელზედაც მიწვეულნი იყვნენ გრაფი ტუბინგენი, გენერალმა და მრავალი დიდ-კაცობა.

* დაიბეჭდა და გამოვიდა ტფილისის სენატორი დედათა სასწავლებლის ანგარიში წარსულის 1890/91, სა-მოსწავლო წლისა. როგორც ამ ანგარიშშია აღნიშნული სასწავლებელში სულ 138 მოსწავლე ქალია — 7 ოსი, 19 რუსი და დანარჩენნი სულ ქართველები. უმეტესი ნაწილი ამ სასწავლებლის მოსწავლე ქართველ ქალთა ქართლ-კახლები არიან, ხოლო იმერლები ძლიერ ცოტანი, საშუალოდ 16. ქალთაგანი ამ სასწავლებელს აღმზრდელი და მასწავლებელი სულ 8 ჰყავს, რომელთაგანაც სამი ქართველია — კობიაშვილი, გ. ვარსიშვილი და ნ. მდივანი და დანარჩენნი რუსები. კაცთაგანი საკუთარი მასწავლებელი სრულიად არა-ვინა ჰყავთ, სულ სხვა სასწავლებლებიდან და განსაკუთრებით სასულიერო სემინარიიდან მოწვეულები არიან. ენაბრების საზღვრების ხარჯით ინახება 24 მოსწავლე ქალი, მოსკოვის მიტროპოლიტ იოანეს ხარჯით 24,

ფელეტონი

საბადნიერ დღიოდ

კარგად მოხმარებული მილიონები.
— შეიტყე ერთი დღიად შესანიშნავი ახალი ამბავი?
— არაფერი არა შემიტყე-რა.
— გეტყობა, ჩემო ძმაო, რომ კარგა ხანია ქალაქში არა ყოფილხარ და თვალ-ყურით არ გიღვენებია აქაურ ამბავისთვის.
— თუ ღმერთი გიყვარს, ერთი შეშეტყობინე, რა ამბავია ისეთი შესანიშნავი რომ მთელს ქალაქს მოეგრა და მე-კი გერბ არა შემიტყე-რა.
— ქართველები მგონი გამოღვიძებან ვაბრებთ...
— თუ ღმერთი გიყვარს, ნუ აჭიანურებ, სთქვი და გაათავე.
— გერბ-კი არ დავასახლებენ, ვინც

არის, მაგრამ იმის-კი გეტყე, რომ თითქმის ნამდვილია, ერთი ქართველი-თავანი, დიდის ქონების პატრონი... თავისის ხარჯით გერბ გერობით სპეციალურ სამურწრო სასწავლებლის დაარსებას აპირებს. მერე, თუ ღმერთი ხელს მოუშარათავს საშუალო-სამურწრო სასწავლებელადც გადააკეთებს, მერე...

— გეტყობა, გერობით ვგეტყობა-მეთქი, შევაწყვეტინე.

— ე, ჩემო ძმა, ათას ნაირი ქვეყანა დაგივლია ზე ვიცი შენი აზრი ჩვენ შესახებ. თუ ჩვენც ისიც ის ქართველები ვართ, რა უნდა დღემდე ვიყავით, მწელოდ დასაჯერებელია გე ახალი ამბავი, ზე თუ რაიმე მანქანებით გამოვიცვალენით ზე, გე სულ სხვაა, თუ არადა, აქამდის თავადილდენ მოკიდებულ გულგანდელ სულ ის ვაგივლიდა — არა ვაქვს, არა ვაქვს, არა ვაქვს; მოგვეცით, ვაქვამეთო. თუ არა და იმ მაგალითიც, ვადაქვარ თვლი

ჩვენს პატრულს ილია ივანეს ძეს წინამძღვრებულს და მის მიერ დაარსებულ სასწავლებელს. ხომ არ გრად ვიცით, ამ 7—8 წლის განმავლობაში რა ტანჯვა-გაჭირება გაბოიარა წინამძღვრებულ-კარის სასწავლებელმა და ისიც ხომ ყველასათვის ცხადია, როგორც ვაგუმარებო წელი ჩვენ, ქართველებმა.

— ერთის სიტყვით, გინდა დი-ჯერე, გინდა ნუ, მაგრამ ეს ახალი ამბავი-კი თითქმის ნამდვილია.

ამითანა აზრების გაცვლა-გამოცვლა მოვიხდებ ამ რამდენიმე დღის წინადა მე და ერთს ჩემს მეგობარს. ეს ამბავი სხვებზეც გამომივრეს აქი ქალაქში და თუ მართლა ასრულდა, სწორედ უნდა ესთქვი, ჩვენს საქართველოში დიდი შესანიშნავი ამბავი მოხდება, შესანიშნავი-მეთქი, მაგრამ რადგან აქამდის ამისთანა სა-გნის არაფერი კრძოა ამაშანების მიერ ჩვენს საქართველოში იმეიათია,

როგორც ზემოდ მოვახსენეთ, მთავარი-თავისთვის შორს წასვლა არ მოვიკიდებდა. პირველი მაგალითია წინამძღვრებულ-კარის სასწავლებელი, რომელსაც ვანზე ვამდგინე ვუყურებთ და გვიკვირს, რითი უღდას სულია (ფულუბის მხრივ, რასაკვირველია) დიდად ვადვენებთ თვალს, ენა-ხოთ, როგორ გაიტანს თავს და გა-ვა ნაბარზე იმ სასწავლებლის დამფუძნებელი და ამ საქმით სიკოცხლის მორვეში ჩათრეულია.

მეორე მაგალითი: ერთმა დიდის ქონების პატრონმა თავიღვიძებ ქართველმა ქართლში ამ რამდენისა-მე წლის წინადა სამურწრო სასწავლებლის დაარსება მოიხურვა, მაგრამ დღეს ეს სურვილი სურვილი-დგვა დარჩენილი.

ესამე მაგალითი: ერთმა კიდევ კახეთში სასწავლებლის დაარსებისათვის ფულისა და მამულის შეწყობა მოიწადინა და ამ კეთილის საქმის-

თვის მგონი ორასი თუმანი გადასდო იმ პირობით, რომ სასწავლებელში ჩემის ნათესავების სურათები ჩამო-კიდეთა. მგონი ეს 3—4 წელიწადია, რაც სურვილის ნების დართვის ელის, მაგრამ გერბ-გერობით არა ვეშველა-რა ამ საქმეს. ეს მაგალითებიც კმარა მგონი იმ აზრის დასასაბუთებლად, რაც ზემოდ ესთქვი.

თუ მართალი გამოდგა ის ამბავი რომ ქართველია შორის აღმოჩენილი კეთილი და მდიდარი კაცი და ნამდვილია მსურს თავისის ხარჯით სამურწრო სასწავლებელი დაარსოს, მამულითა და ქონებით სამუქამოდ უზრუნველ-ყოფილია, რომ სხვას აღარ შეუჭროს ხელში, ეს ამბავი არა-მცო თუ მართა ჩვენს საქართველოში, საზოგადოებრივი შესანიშნავი და ის კაცი ქვემოთხსენებულს დრო-სვე სამუდამოდ დაეცემა ძველს დაიდავს. თუ ჩვენს საქართველოში

თ. ა. წ. ნოღაყუშვილი. ჩემის აზრითაც, ეს მორიგება შესაწყნარებელი არ არის. მაინც-კი საყურადღებოა ვიკოდეთ, მ-ნ რადელერის შემოქმედელი იყუ-კი ცენის რაინის გზის უსხვლო საზოგადოებისაგან, რომ ქალაქთან სამოსარგებლოდ მოლაპარაკება გაემართა.

ბ. იოანესუღაია. მგონია უფრო კარგი იქნებოდა, რომ ფრთხილად მოეკეტულიყო, მ-ნ რადელსთვის, საბჭოს დადგენილების თანახმად, ჯერ გვეთქვა, ქალაქის გამგეობას მოპირებოდა ლიანდაგის გაწმენდისა და ნავთობის გატანის გამო და აგრეთვე იმის შესახებ, რომ ძველი ვალი გადაიხადოს.

ბ. ა. თამაშოვა. მეც ნ. დ. ზუბალოვს ვეთანხმები და ამიტომ, ჩემი აზრით, ესეღვე უნდა საჩივარი შეიტანათ, და ცენის რაინის გზის უსხვლო საზოგადოებას 12,800 მან. გადახადდენინათ ჯარიმად, რადგან მან თავისის ნებით მოსოდა და ვოჯალის მხარეს გაიწინა არ ატარებდა.

ბ. ა. თამაშოვა. საჩივრის აბრეხილად შევიტოლონ ეს ჯარიმა და ვუტვიროთ საზოგადოებას ბის ფულადგან.

დასარსულ საბჭომ შეიწინარა ნ. დ. ზუბალოვის წინადადება და აბრეხე მეც ბ. იოანესუღაიას.

ბ. ა. თამაშოვა. ესეღა კარგი იქნებ შევიტოლო, სწორება თუ არა ახ ცნობები, რომელიც გამგეობის მოხსენებაში აღნიშნული სახელოსნო სასწავლებლის შესახებ. ამ ცნობებში ნათქვამია, რომ სახელოსნო სასწავლებელში სწავლა შესარსულა და ქარლოს მოწოდება მიიღო და სასწავლებლის დაარსების შემდეგ სულ 7 კაცობა. მ-ნ ხარკივით ამ მოსენების პასუხ-ბი სწერს, რომ სწავლა 11 კაცმა შესარსულა. ამასობაში 1888 წლის სასწავლებლის ანგარიშში-კი ნათქვამია, რომ 25 შესარსულა სწავლობა. რადგან ყოველსავე ქალაქში მ-ნ ხარკივის ხელი აწერია, უმჯობესად უნდა ცეთოს, როგორ არის ეს საქმე.

სხლამა საღამოს 10 საათს ა 35 წუთს გათავდა.

დაძინებულნი

(მოწვეული ამაგი)

სოფ. ბაქტინსხი (სიღ. მახ.). როგორც ამას წინადაც გვექონდნა-

კი ძველი მისი გამოთვლა. მოკლე რომ ესეთია, თავის ქონების ლიური შემოსავალი შეადგენდა 1 მილიონს დოლარს*). ეს კაცი თავი ურიგებდა ფულს ყველას, ვისაც-კი მისი გამოდგება და როგორცაა შეცნევა და ეცდებოდა კიდევ, რომ გაემიღებინა, ვეზხუდ და იყენებდა მანის და მანის, როგორც ჯანსატორი, აგრეთვე მისი მგვობა პეტერ სმიტი (Peter Smith), როგის ნი თავიანთს ბეტს ემდურებდნენ სიმდიერის გამო.

* ჩემი სიმდიერო*, ამბობდა ასატორი: სულ არაფრით მისაძინებენ. სხვები თავიანთი სიმდიერო წყალობით შეგება-ღებენაში აიან და მე-კი იმდენი მიწდება, რა ცხოვრებისათვის საჭიროა და მა-კი მე-ტოტავება. ჩემი სიმდიერო თითქმის ნემსებს მიყრდნობს, არც უღე და

თქვამი, თ. ვანანძეებმა ჯაღმა-ზრის ტყეების* შესახებ წარსულს 22 ნომრების სიტყვიერად მიილაპარაკეს და გადაწყვიტეს, ტყეების უთავაზოდ აღსარებლობის გამოიხილონ ჩამოვარდნილს ჩსუბსა და დავიდარბას უნდა როგორმე ბოლო მივიღოს, ერთმანეთს პირობით შევეკრათ და ამ ტყეების პატრონობა ვიკისრთაო. ამას შემდეგ თ. ვანანძეებმა კვლავ მგორად მოხიდაც უკრობა და კრებების 15-ს. ამ საზოგადო კრებამ (თუცა, არც პირველსა და არც მეორე კრებას) ყველა მონაწილედ არ დასწრებია) ერთ-ხმად ამოარჩია თავიანთივე მოამბე-მონაწილე ოთხთა თავადრეული ტყეების გამგე-მეთაურებად ამაში ორს თ. ს. ვანანძესა და ა. ვანანძეს დადავლეს, მოურიგდნენ ხოლომე მსურველი, ვისაც ხეტის მოკრა და გამოატანა უნდა, ამათ მისცენ ბილეთები მოკრისა და გამორბანის ნებარებისა და საზოგადოების წევრ დაწესებულებასთანად ფულიც ყველას გადახადდენინდნ. დანარჩენ ორს — თ. ვანანძესა და ა. ვანანძეს ტყის დარაჯობა ჩაიბარეს, ამათ უნდა უდარაჯონ რამდენსამე თანამშემოთურთ, რომ არავინ ფსადუბდებოდ და უბიეთოდ ხეტე არ გაიტარნოს.

იმათ-კი, რომლებიც ამ საზოგადოების კრებაზე არ დასწრნენ და წინაწილობა არ მიიღეს, როგორც უკრობით ეს წესი უხარბოდ და უსაფუქვლოდ მიანათა და ამბობენ: „მა ჩვენ წავალთ, მოვკრით, გამოვიტანთ ყველაზედ უფრო და ვნახათ, ვინ ვინ და ვივლებდა და გზას ვინ შევიკავებს, ან რომელს ერთს გზას შემკრავებო და სხ.

თუ ამ ბატონებმა თავისი და აღნიშნულს, რასაკერძოვლია, არც ამერიღანდ მოვლენა ბოლო დაუსრულსრულდებოდ და დაუბოლოვებოდ დავიდარბას, ჩსუბსა და საჩივარს ამ ტყის გამო გამოწვევულს.

წ. ი. —ჭე

მანათი (გორის მხარე) ჩენი სოფელი მოიხივთ თავ-მოსაყრელი ადგილი ახალ ჯარის კაცთ ვასაწვევი. 22 დეკემბერს, როცა ეს ახლად მოწვეულნი ჯარის კაცნი დაავიცეს, აქაურმა მღვდელმა მ. ი. კ.—მემ წარმოატყვა შეკრებილის ერის წინამეშემთხვევის შესაფერი სიტყვა, რო-

არც ღამე მოსვენებას არ მიძღვეს*. პეტერ სმიტი, რომელიც უფრო მეტად გაბედნიერებული იმ წყალობით, რომელსაც ის კაცობრობას უწადადეს, უსასუხა თავისი მეგობარს: „ეს რამდენიმე წელიწადია, რაც მამულებს ვეიდულობ. ჩემის აზრით, ყველას აქვს უფლება, რომ თითო პუნსა დღემოწა იქონიოს და სახანავ-სათვის გამიარბოს. ამაზე მეტი-კი არა უნდა და, რომ წინ წავიდეს*. ამ აზრის დავაგარდ სმიტი არიღანდ უმარადესს მიწა-მამულს. შეგვდებოდა დრო, როდესაც აღარა ჰქონდა თავის მამულზე გამართული ფერებები და მზინ არაფრებდა გაკირებულს იმის ღირებულს ფულს. ასე და ამ როგად გადაწყვეტილი აზრი შემდეგ მოვიდა აღსრულებამ. პირველად ყველა ქვრემა და ხნორი ქანწულ ქალთ, რომლიც გათხოვბიან ვერ ეიღრნენ, შტატ ნიორკში მყოფილთ, მიიღეს ორას-ორასი მან 300 სამოქალაქო ომს მამდგ მან 300

მელიც აქვე მოგყვავს მკითროდნის შემოკლებით:

— ახალნი ჯარის კაცნი, ძალით სავეყავა-ცნო, ქარველნი ზ ოსნო, ერთმანეთის მძინო და მუხამდენო! ღღეს ბედმა გარგუნათ დიდი და მძიმე მოკვლეობა—სამხვერო ბეგარა; დღეიდგან უნდა დასტოვოთ თქვენი სახლ-კარი, ვანწოდეთ თქვენს მშობლებს და ნათესავებს და შეუდგეთ სამხვერო საქმის სწავლას, საომარ იარაღის ხმარებას, დღეიდგან იქნებით სხვებთან ერთად ქვეყნის დამცველნი, მშვილობიანობის დამამყარებელნი.

როცა ქვეყანა დამშვიდებულია, გარემე მტრისა არ ეშინიან, მაშინ ხალხი წარმატებაში და კეთილ-დღეობაში: მუყრნობა გაძლიერებულია, ხელოსნობა ვერცტელებული, მეცნიერება აყვავებული, სარწმუნოება განმტკიცებული. დიდი საქმეა ქვეყნის დარაჯობა და მასთანავე წმიდა და სამართა მოვალეობა ყველა მამულიშვილისა; ამ დიდს საქმეს დიდი ძალა სჭირია; ეს ძალა თქვენ ხართ, ახალნი ჯარის-კაცნი. მხედრეთ. რა სიფრთხილითა, რა ნაირის ჩხრებით და ღრმა დეკორებებით არჩევს მთავრობა ჯარის-კაცთ, რა არის, სუსტი და ზალიანი არაფერ შეწყვეს; თქვენი რჩეულნი ხართ დღეიდგან ჩვენ ვიცავთ შორის. მამე მეთი ვიცავთა და მამაკობა ქოვეთობებთან თქვენ, ვინმე ჩვენს წინაშეა, ჩვენს მამა-პაპს, რომელთა დროსაც არა ყოფილა ამისთანა ჩხრე-არჩევა, მაგრამ მათი სახელი და დიდება მაინც საშვილიშვილოდ არის გადმოცემული, საქვეყნოდ აღვირებული.

კი ხანა საქართველოდ დაისვენა რუსეთის მფარველობის ქვეშ, დარაჯუნებია ძველებურად თავისი ფარხმობა მომეტებულად მოსვენებას და უსაქმობობა თვებმა დააწყებინა და და თითქმის საძილოდ მოაშენა; მაგრამ ამ ხუთის წლის წინად გაიხსნა ხმა იმპერატორისა საქართველოში ჯარის მოკრების შესახებ, სიტყვა მალე საქმედ გაიღობდა და ჩვენც დღეს ამისთვის შეკრებილართ აქ-კი ამბავი ყველას სისამოვნოდ დარჩა; დღე, გაიგოს ჩვენმა ხალხმა საქმე რაზე, გამოირკვეს, გამოუხიბდეს, მიიხედ-მიიხედოს, რა ხდება მის გარემოში, რაზე და როგორ ტროლებს ქვეყნის ცხოვრების ჩარხი. ახლა კვლავ მიეცა ჩვენს ხალხს

ფერმა დარაჯო, თითო ფერმა 15—17 აკრამდის (Acre*) იქნებოდა, და ამდენევე (3000) ფერმა კიდევ იმონობის გამო დაწოკებულეს და უბატრონებეს მიუბოძა. ჩვეულებრივ კიდევ სწორავდა ყოველს წელიწადს საველ მოქმედ და წესებულებისათვის მას ათას დოლარს—(200,000 მან.). 1864 წ. ვარდიაკოვსა სმიტი და ამისა თოთხმეტი წლის მიხედვად გარდროს დარაჯებული ჰქონდა კიდევ უმეტესი ნაწილი თავისი მილიონებისა. როგორც ზემოდ ესთქვა, პეტერ სმიტი, საძილოდ საქმებისათვის თავ-გადადებული, რომ თავის მიწა-მამულში (ამერკაში) ევროპაშიდა ხალხი გადსტელებინათ, რომ ცოდნა-განათლებლის ვაგერცტელებათვის ხელი შეეწყო და ღირბის წარმატებისათვის საძიკრული ჩაეღადა.

* 1 დღეორი=1/4 აკრისა.

შემთხვევა, აღადგინოს სახელი და დიდება თავის ქვეყნისა, რომლის ძალითა და მხნეობის წარმომადგენელი თითონ და დაინახოს ყველას, რომ მიწის მუშაობის გარდა არც იარაღის ხმარება დაჰვიწყებია.

მაგრამ ზოგს თქვენთანავე სახსებელტობა აღლგებია, აღმგოთება. იქნებ გვეფრებათ, ან გვიმძინებთ რამე ამ საქმეში? იქნებ გეძნელეთ მშობლებ-ნათესავების და სახლის დამომარება? მაშ პატარა რვა-ცხრა წლის ბავშვებმა რაღა უნდა ჰქნან, რომელთაც დიდის რძე ჯერ არ შეშრობიათ პირზე, და ნახვეთ თავის სიკოცხლეს მშობლების მომარებით სწავლაში ატარებენ! იქნება სიკოცხლის გვეფრებობა რამე? არც მამავსხუდ ღირს ლაპარაკი: რომელი რეზინა ამ წუთი-სოფელს? მართლად რომ წუთის-სოფელს! რაინდ ბეგერი იცოცხლო და იცოხოვრო, მაინც ბოლონი ერთ წუთად გეძნებენ. წუთი ჩენი სიკოცხლე სიჭიჭი და საუკუნო ცხოვრებასთან შედარებით. საქმე იმაში-კი არ არის, ბეგერი ხანი ვიცოცხლო, არამედ იმაში, თუ როგორა ვიცოცხოვრობ: შეიძლება კოტახნის სიკოცხლით იმისთანა სახელი და დიდება მოიპოვო, რომ საშვილიშვილოდ სანატრელი და სისამოვნო მისავანებელი გახედ ყველასაგან; შეიძლება ასი წელიწადი იცოცხლო, მაგრამ შენი არსებობა ფიქრადაც არავის მოსდოდეს, პურის კმის ღირსიც არ იყო და ქვეყნის ბარგად გამხდარიყო. ამიტომ სიკვილო-სიკოცხლებელ ფიქრი ბოროტ ჯაბანთა წესია; ჩვენ ყველანი დროებით ასე ვიცოვროთ ამ ქვეყანაზე. წუთის სოფლის სტუმრები ვართ, ჩვენ წავალით და სხვა დარჩება*...

მაშ ხელ-აყუბით შევეციოთ უზენაესს ღმერთსა მის ჯვარსა და სახარებაზედ, რომ მტკიცედ და ერთგულად შეუდგებით თქვენს ახალს საქმეს, არა გაკირებისა და განსაცდელის დროს თქვენ არ შედრეკებით, უკან დაიხვეთ, სირსცილიელად ზურგს არ უჩვენებთ მტრს, არამედ უკანანკელ წვეთამედ თქვენთვის სისიხლისა, უკანანკელ აღმოსუთქმებელ არ დაზოგეთ თავს, გულ-და-გულ გააპოთ რაზნს მტრისასა, თავ-განწირვით და გმირულად ევეთობით და შეიქმნებით ან გამარჯვებულნი და მამულისთვის თავდადებულნი: სჯობს სიკოცხლეს ნაძრახსა სკ-

უზარმაზარ ქონება-სიმდიერის მომეტებული ნაწილი ხელ-მოკლეთ შესწირონ და ამ გვარად დღემომწინ არსებული გლახობა და მდიდართა უთანასწორობა შეათანასწორონ, გაკირებულს ტანჯვა და მწუხარება შეუმსუბუქონ.

ამ ქველმოქმედებასევე მიჰყვა და ამისა თოთხმეტი წლის მიხედვად გარდაცვილობა. ესრედ წოდებულმა „კონის გზის მეფე“ კონსტანტინესმა დაწინაურებლმა, იმ მილიონებმა, რომელთაც თავისი ვაგერცტელობაში ყველაზედ პირველად შეიძინა მილიონები. ეს პატრიკეული კაცი დიდად იბრძობა განათლებისათვის ჩილო ამერიკაში და რადგანაც დღემომწინ ზურგზე ყველსაზედ მდიდარდ თოვდობდა, იტყუადა ხოლომე, ვითომც თავისი თვისავე ნანუგეზო: აღმე ყოველ წელიწადს ჩემის მრამითერის მილიონს დოლარს ვეგებ, ფული უფრო იმით მას-სიმდიერეს, რომ ჩემს თანამოქალაქებს ყოველს წელიწადს ჩემის მრამითევე სამს ამოდენას „ვაგებინებდი“.

ვილიო სახელოვანი. მაღალი ღმერთი გიძილდეთ წინ და ყველგან გამარჯვება მოგეთო.

წერილი ამაგი

უცხოეთის სსკ-და-სსკ-ა ადგალებში ინფლუენცა სსხიდად მიმდინარებს. ანტიკურაში 40,000 კაცი გამხდარა ჯავრად ინფლუენცა და უკველ დღე 70—80 კაცი კვება. ქუეყანს საყავსოფლებში ადგადა ჯავრ არის თუშენი ავად-ყოფილებისათვის. ინფლუენცა მთელს იტალიას ამოვლი და უფრო-კი ტურინისა და მადანში მიმდინარებს.

— ამბობენ, რომ ანდროუს ისეთივე უკავრობის მიქლას, როგორც წლეულს რუსეთს ქვეა ე. ა. ჯიანხულის მოქსაგლობა. დეკემბერში ინდოეთის ბუენს ადგადა წამას სრულდებთან არ მოსადა და გავლდას იქამდე მიულწება, რომ საჩივრად შეეწავადათ ინდოეთს. უფრო დადი მოქსაგლობა მოქლას ზესადას, მადანსა და ბომბეის გუბერნიას. ინგლისის მთავრობა უკველ გვან საუქადას ხმარობს, რომ ინდოეთში სამხიდა არ მამოარდეს.

— განთქმული ამერიკის მფლობელი განხვერდელი ნიუიორში სასახლეს იმეხეს, რომლის ბადალად დედასმის ზურგზედ არსად არ იქნება. ამ სასახლას ასეაგად განხვერდელს გააუფლდა 500 მილიონი. სახლის ავეჯი და სამაგული ზარიითადგან უნდა წაიღოს თორმე.

— უნდა ამერიკელს, ეახებურტე უკურს სსხიდად დაუღვას, სთოსა დღეში მიუღეს დედასმის ცხენით შემოკვლია. მოკსაურბის ჩაგვადგან უნდა დასწიოს, სიღვინდს 1 თუბრავს წავს ნიუიორში, ნიუიორავანც კეშეი გუბით წავს ვანრმა და აქედან გაავლას ზარავს, ზურღანს, მისიკუს, ციბინის, ჩინეთის და უკეანის. შედგეს ისევე გუბით წავს-ფრანცისკოში და აქედან ასევე ჩაგვს მთავ 1893 წელს, ივლისში.

— იტალიის გავსებია შედგეს ამაგესა მწერენ მუფე გუბერნიის შესახებ. გუბერტე ამას წინად მიონის ანდამსხო ხადარობდა თუშენი. უტეპე კურდელად დანისა და თოვა მწირდა. ამ წამდე გუბერტეს მოქლას მეთავ თოფის გრავადა და დანისა კრია გულებს, რომელსაც ამავე კურდელისთვისას ესროდათ თოვა. გულებს მუფე გუბ იტორა და სსხემა დაწყო, კურდელა ჩემა, რადგანაც მე მოკვდავია. გუბერტე და-

ამ კაცმა თავისი უფროსი შვილს უანდერბა 400 მილიონ მარკა; სხვათაშორის 60 მილიონი უანდერბა სხვა-და-სხვა საზოგადო სასარგებლო საქმეს. მამის სიკვილოდ შემდგე, კოტახნის განაგებლობაში გარდაიცივლა იმის შვილიც. გარდაცვილებულმა თავის მხრივ საქველმოქმედლო 400 მილიონ მარკა შესწირა და ამდენევე კიდევ თავისი შვილს უანდერბა. ნიუიორკმა (ვიდენ-რიბლის სამშობლო ქალაქი) ღირსიკულად გამოიკლავა ეს ულდესი კაცობრობის მშა და მეგობარი, მარტო-კი, ამოდენა ფული არასოდეს არ შეუწირავს კრძოა კაცს. აღამიანს თითქმის გრანაშა და გრანდა ერევიდა, როდესაც უტყრებდა ამოდენა ფულს, გაკირებულსა და სიღარბის მოსაპობოდ დადებულს. ამისთანა უზარმაზარი გულგებობა კაცობრობის სიყვარულისა სრულდ წოდებულ „ვაკარ კაცებს“ შორის მხოლოდ ამერიკელებს თუ შეუძლიან.

* 1 დოლარი ეხლანდელს ელის კურსის კვლობაზე 2 მანათს შედის.

